

Studie 11 - De Vader, de Zoon en de Geest

De les van deze week richt zich op de aard van de Godheid en de relatie tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Dit is een discussie die door de hele geschiedenis van het Christendom heen is gevoerd. Maar hoe moeten we de relatie tussen God de Vader, Jezus de Zoon en de Heilige Geest begrijpen? Specifiek, wat leert het Evangelie van Johannes ons hierover? Vanwege de complexiteit van dit onderwerp zal deze studie zich alleen richten op de relatie tussen God de Vader en Jezus de Zoon.

Om de relatie tussen de Vader en de Zoon te begrijpen, moeten we eerst begrijpen waarom het evangelie van Johannes anders is. De bekende Welshe theoloog C.H. Dodd schreef dat het belangrijkste verschil tussen het evangelie van Johannes en de synoptici is dat de synoptici **historische verhalen zijn die theologie overbrengen**. Het evangelie van Johannes, aan de andere kant, is een **theologisch werk dat zijn boodschap overbrengt via de verhalen**. Dodd legt uit dat Johannes probeerde de betekenis van de feiten uit te leggen (**theologie**), en niet alleen het verhaal te vertellen (**narratief**) (The Interpretation of the Fourth Gospel, 447). Sterker nog, voor degenen die een beetje bekend zijn met de evangeliën, beseffen we dat het niet zo moeilijk is om de verhalen te onthouden die in elk hoofdstuk van Johannes zijn opgetekend. Deze oefening is gemakkelijker omdat de verhalen zijn **uitgebreid met hun theologische betekenis**. Aan de andere kant, is het veel moeilijker om de volgorde van de verhalen in de synoptici te onthouden, omdat talloze verhalen zijn opgetekend in **korte verslagen, zonder veel details of uitleg van hun betekenis**. De vraag is dus: welke boodschap over de relatie tussen God de Vader en Jezus de Zoon probeerde Johannes in zijn evangelie over te brengen?

God de Vader

Het is geen geheim dat Jezus vaak naar God verwees als "De Vader" of "Mijn Vader". Wat echter minder bekend is, is dat Johannes eigenlijk het Evangelie is waar Jezus deze uitdrukking vaker gebruikte. In Johannes zijn er **127** verwijzingen naar het woord vader, waarvan er **108** werden gemaakt door Jezus die naar God verwees als Zijn Vader. Om het in de juiste context te plaatsen: in Marcus zijn er slechts **17** verwijzingen naar het woord vader, en de meeste daarvan verwijzen naar aardse vaders. In Matteüs zijn er **70** verwijzingen en in Lucas **41**, inclusief verwijzingen naar aardse vaders. Waarom verwees Jezus dan zo vaak naar God als Zijn Vader? Bijbelcommentatoren beweren dat een van de mogelijke redenen waarom Jezus deze uitdrukking gebruikte, was om een verband te leggen tussen Hem en de Vader.

C.H. Dodd betoogt dat *"de kennis van God volgens Johannes ofwel de vorm aanneemt van een kennis van Christus, ofwel afhankelijk ervan is. Het is alleen tussen de Vader en de Zoon dat de relatie van volledige wederzijdse kennis onafhankelijk bestaat."* (C. H. Dodd, The Interpretation of the Fourth Gospel, 166). We kunnen voorbeelden van deze formules zien in de volgende verzen:

"Ik ben de goede herder. Ik ken mijn schapen en mijn schapen kennen Mij, zoals de Vader Mij kent en Ik de Vader ken. Ik geef mijn leven voor de schapen." (Jo 10:14-15 NBV21).

"Bij zijn onderricht in de tempel zei Jezus luid en duidelijk: 'U kent Mij en u weet waar Ik vandaan kom. Maar ik ben niet namens mezelf gekomen; Ik ben gezonden door iemand die betrouwbaar is, en Hem kent u niet. Ik ken Hem, omdat Ik bij Hem vandaan kom en Hij Mij heeft gezonden.'" (Jo 7:28-29 NBV21).

"Jezus antwoordde: 'Wanneer Ik mezelf zou eren, zou mijn eer niets betekenen, maar het is de Vader die Mij eert, de Vader van wie u zegt dat Hij onze God is, hoewel u Hem niet kent. Ik ken Hem. Als Ik zou zeggen dat Ik Hem niet ken, zou Ik een leugenaar zijn, net als u. Maar Ik ken Hem wel, en Ik bewaar zijn woord.'" (Jo 8:54-55 NBV21).

*"Als jullie Mij **kennen** zullen jullie ook mijn Vader **kennen**, en vanaf nu **kennen** jullie Hem, want jullie hebben Hem zelf gezien.' Daarop zei Filippus: 'Laat ons de Vader zien, Heer, meer verlangen we niet.' Jezus zei: 'Ik ben nu al zo lang bij jullie, en nog **ken** je Me niet, Filippus? Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. Waarom vraag je dan om de Vader te mogen zien?" (Jo 14:7-9 NBV21)*

Bovendien vinden we in de synoptici ook zulke uitspraken van Christus:

*"Alles is Mij toevertrouwd door mijn Vader. Niemand **kent** de Zoon behalve de Vader, en niemand **kent** de Vader behalve de Zoon, en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren." (Mat: 11:27, NBV21)*

*"Alles is Mij toevertrouwd door mijn Vader, en niemand dan de Vader **weet** wie de Zoon is, en wie de Vader is **weet** alleen de Zoon en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren." (Lucas 10:22 NBV21)*

In deze passage beweert Jezus niet alleen dat Hij kennis heeft van de Vader, maar ook dat Hij **het middel** of **de weg** is waardoor men God de Vader kan kennen. Dat wil zeggen, kennis van God de Vader is ondergeschikt aan kennis van de Zoon, Jezus.

Vragen ter bespreking

1. Theologen onderscheiden Gods openbaring in twee categorieën. Het eerste is wat zij "algemene openbaring" noemen, dat wil zeggen wanneer God Zich openbaart door de natuur (Rm 1:20). Het tweede is wat zij "speciale openbaring" noemen, d.w.z, wanneer God zich openbaart door middel van dromen, visioenen, de Bijbel, enz. Niettemin maakt Jezus in de hierboven genoemde teksten een opmerkelijke bewering wanneer hij zegt dat niemand God kan kennen dan door Hem. De schrijver van de brief aan de Hebreeënen bevestigt dit in Hebreeënen 1:1-2. Dus, op welke manier geloof je dat God zichzelf openbaarde door Jezus? Met andere woorden, wat zouden we nooit over God weten zonder Jezus?
2. Waarom koos God ervoor om Zichzelf te openbaren door Jezus? Vindt u het moeilijk om God de Vader te leren kennen door Jezus of vindt u het eigenlijk een interessant en mooi idee?
3. Sommige mensen beweren dat christenen God de Vader 'over het hoofd zien' (overschaduwden) door hun nadruk op Jezus de Zoon, gelooft u dat het een risico is? Of denkt u dat het onbelangrijk voor God is?
4. Hoewel het Oude Testament God beschrijft als de Vader van Israël (Ex 4:22,23; Dt 1:31; Jes 43:6), beweren sommige bijbelcommentatoren dat de joden in Jezus' dagen aarzelden om het woord "vader" te gebruiken wanneer ze naar God verwezen. Ze noemden Abraham over het algemeen hun vader (Joh 8:39). Dit verklaart misschien waarom sommigen joden probeerden Jezus te doden (Jh 5:18). Zou het kunnen dat Jezus de term "vader" gebruikte om de mensen te herinneren aan het soort relatie (vader-kinderen) dat God met hen wilde hebben? Waarom gelooft u dat Jezus deze term gebruikte?
5. We beschrijven een vader als iemand die genealogisch aan de zoon voorafgaat. Geloof je dat dit de reden was waarom Jezus de term "mijn vader" gebruikte om naar God te verwijzen? Namelijk dat er een tijd was dat Jezus niet bestond, maar God de Vader al wel.
6. Wanneer Jezus Zichzelf vergelijkt met de Vader, in welke zin denkt u dan dat Hij dat doet? Vergelijkt Hij Zichzelf met de Vader alleen in morele zin (ethiek) of ook in ontologische zin (gelijk in natuur/aard)?

Jezus de Zoon

Het eerste hoofdstuk van Johannes bevat een reeks getuigenissen die verwijzen naar de messiaanse rol van Jezus. In Johannes 1:29 noemt Johannes de Doper Jezus "**het Lam van God**"; in 1:41 wordt Jezus "**de Messias/Christus**" door Andreas genoemd, in vers 45 Filippus zegt dat Jezus was hij "**over wie Mozes in de wet geschreven heeft en over wie ook de profeten hebben gesproken**"; in vers 49 verwijst Nathanaël

naar Jezus als de "Zoon van God" en de "Koning van Israël"; tenslotte vers 51 verwijst Jezus naar Zichzelf als de "de Mensenzoon". Wat opmerkelijk is aan Johannes is dat in geen van de synoptische Evangelien deze messiaanse titels zoveel aandacht krijgen als in het vierde Evangelie.

Helaas hebben we hier niet genoeg ruimte om elk van deze messiaanse titels diepgaand te bestuderen. Om deze reden zal ik kort ingaan op datgene wat misschien meer relevant is voor deze studie over de relatie tussen de Vader en de Zoon. Bijbelgeleerden beweren dat de titel "Zoon van God" in het evangelie van Johannes voornamelijk betekent "gezonden door de God". Ze leggen uit dat de "Zoon van God" degene is die door God aan de mensheid is aangesteld of gedelegeerd (C. H. Dodd, The Interpretation of the Fourth Gospel, 254). Daarom zei Jezus dat Hij kwam "in de naam van de Vader" (Johannes 5:43). Deze beschrijving en status van de Zoon van God doet denken aan de taal van de profeten uit het Oude Testament. Ook de profeten waren door God gezonden (vgl. Js 6:8; Jer 1:5). Een profeet was dus een **vertegenwoordiger van God** voor de mensen. Het aanvaarden van de woorden van de profeet betekende het aanvaarden van Gods woorden; en het verwerpen van de woorden van de profeet, het verwerpen van de Heer was (1 Sam 8:7).

Als we echter de passages lezen in het Evangelie van Johannes die naar Jezus verwijzen als de 'Zoon van God', lijkt het er duidelijk uit dat deze titel meer dan een profetische of een messiaanse connotatie droeg. Bijvoorbeeld, in Johannes 5:18 lezen we *"Dat was voor de Joden een reden te meer om Hem te willen doden, want niet alleen ondermijnde Hij de sabbat, maar bovendien noemde Hij God zijn eigen Vader, en stelde zichzelf zo aan God gelijk."* (NBV21).

Dus, voor Johannes draagt de term "Zoon van God" niet alleen profetische en messiaanse connotaties, het lijkt Jezus ook een **goddelijke aard** te verlenen. Dit lijkt duidelijk te zijn voor degenen die geloven in de inspiratie van de Bijbel. Wat moeilijker is om te bepalen, is hoe we deze **goddelijke aard** van Jezus moeten begrijpen, omdat Jezus in de volgende twee verzen zichzelf presenteert als afhankelijk en onderdanig aan God de Vader.

"Jezus reageerde hierop met de volgende woorden: 'Werkelijk, Ik verzeker u, de Zoon kan niets uit zichzelf doen, Hij kan alleen doen wat Hij de Vader ziet doen; en wat de Vader doet, dat doet de Zoon op dezelfde manier. De Vader heeft de Zoon immers lief en laat Hem alles zien wat Hij doet. Hij zal Hem nog grotere dingen laten zien, u zult verbaasd staan!'" (Joh 5:19-20 NBV21).

Daarom, net zoals Johannes Jezus **vergelijkt** met de profeten van het Oude Testament, maar hij **onderscheidt** ook Jezus van de profeten, hij lijkt hetzelfde te doen tussen de Zoon en de Vader. Dat wil zeggen, Jezus wordt ook **vergeleken** met God de Vader, maar hij **onderscheidt** zich ook van de Vader (Marcus 10:18; Joh 14:28). Een van de moeilijkheden met het aannemen van volledige gelijkheid tussen Jezus en God is dat zowel in de Evangelien als in het Nieuwe Testament Jezus altijd als afhankelijk en onderdanig aan God wordt gepresenteerd. Opmerkelijk is dat het nooit andersom is, dat wil zeggen, er is geen tekst waar God de Vader afhankelijk is en onderdanig is aan Jezus.

Vragen ter bespreking

7. Welke van de messiaanse titels die in het evangelie van Johannes aan Jezus worden gegeven, is voor u het meest mooiste of het meest betekenisvol?
8. Aan het einde van zijn evangelie (Joh 20:31) zegt Johannes dat het doel van de 'tekenen' die Jezus verrichtte was om ons (de lezers) te helpen om te geloven dat Jezus "de Christus" is, "de Zoon van God". Waarom gebruikte Johannes deze twee verschillende termen? Zijn deze synoniemen, die dezelfde betekenis hebben of dragen ze verschillende betekenissen? Zo ja, welke?

9. Als Jezus gelijk is aan God, hoe moeten we dan de uitspraken begrijpen waarin Jezus Hem onderscheidt van God? B.v. *"Jezus antwoordde: 'Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed, behalve God.'"* (Marcus 10:18 NBV21).
10. Geloof u dat het voor een christen belangrijk is om in Jezus als God te geloven of dat geloven in Jezus als de Messias voldoende is? Als u gelooft dat het belangrijk is om in Jezus als God te geloven, waarom gelooft u dan dat het essentieel is?
11. Is het geloof in de Drie-eenheid essentieel voor u? Waarom is het essentieel? Waarom niet?

Historische ontwikkeling van de doctrine van de Drie -eenheid

Toen ik een theologiestudent was aan de Adventistische Universiteit in Brazilië, vertelde één van mijn nieuwe testamenticus professoren ons in de klas dat hij, ondanks zijn geloof in de Drie-eenheid, ervan bewust was dat noch de Evangelien noch het Nieuwe Testament opzettelijk de leer van de Drie-eenheid leert. In feite komt het woord Trinity (Drie-eenheid) zelfs niet voor in de Bijbel. De Bijbel presenteert alleen de formule Vader, Zoon en Heilige Geest. De meeste Bijbelse theologen zijn het erover eens dat de doctrine van de Drie-eenheid zoals we het tegenwoordig kennen een ontwikkeling is die plaatsvond in de geschiedenis van de kerk tussen de 3e en 4e eeuw na Christus voor een meer uitgebreide behandeling over de historische ontwikkeling op de doctrine van de Drie-eenheid, controleer de onderstaande link.

<https://plato.stanford.edu/entries/trinity/trinity-history.html>

Ik wens u Gods zegeningen en een aangename sabbatschooldiscussie.